

NAŠA NEDELJSKA ČRTICA
ČRTASTI JOPIČ
BORIS PAHOR

Sonce ne maza ostati tam zunaj, prihulilo se je pod rjavo platno in pripolelo je do pletenih ležišč, na katerih smo zleknjeni. Tudi se je iz sonca rodila soparica in kakor bela parničarka je šla od bolnika do bolnika. Nekaterim je kanila spanec na lica, da so sklopili oči, drugi smo stegnili trudne ude, viseli smo v omami, ko na mehki megli in toploti nam je z rahlimi dianmi ovtajala telesa.

Poleg je ob Marni in polje leži ko slepi invalid. Barva imajo stara imena, iz spomina, toda njive nadaljujejo žalost iz vojnih dni. Sanatorijeva terasa je kamniti oter, na katerem razstavljamo svojo onemoglost pred gnuh pokrajino. Bolničarka je neslišno šla ob železnem proročanju in po vrsti zapisovala številke z rdečimi našimi vrvicami. Tudi je Jules skril knjigo pod blazino in ko je dekle šlo mimo, je imel zaprte oči.

Potem je nenadoma zdel zvonilo v pritličju, bolniki so se zadržali, ko da so zadržali, ti-

stemu, ki je Julesa prekinil. Dejal je Jules: »Zdravje! Tega že imamo.« On se ni smejal, mi smo se vsi režali. On pa je skočil s ležišča in si vzel copate.

»Ali ni res?« Pesti je pritisnil k prsim in korakal vse do konca terase in spet nazaj.

Rekel je: »Kakor vojak korakam in nič ne sopro. Moja pljuča so zdrava!«

Mi smo imeli dobro voljo v očeh, Jules pa se je dolgo dolgo odlaševal.

Nato nam je razložil: »To je zaradi dima iz cigarete.«

Bolničarka je odšla steklena vrata, nekoga je iskala.

»Sem pridite!« ji je rekel Jules.

»Nimam časa,« je dejala.

»Sem pridite, vam pravim.«

Stala je ob vnožju njegovega sedišča z bolniškim listom v roki.

»Drugo: ljubezen. Ali veste, kako je z ljubeznijo?«

Ona se v zadregu smejala.

»Povedal vam bom; veste koliko tisočev bivših ujetnikov je, recimo smo, vložili prošnjo za razpoko?«

Bolničarka se v zadregu odmakla.

»Tak črnogledalec ste!« pravil.

Jules išče v notranjem žepu: »Čakajte, listine vam pokažem; ali veste, koliko stane razpoko?«

Potem so se bolniki porogovali. Na pletenih sedeh so ostali časopisi, odprte knjige, žena je neodoljivo slonela ob proročanju kakor sleherni dan, ko ji je zvonilo odnesel bolnike. Jaz sem sam in prazna ležišča so kakor uprašanja brez odgovorov. Ali veste? Samo to toče: delo, zdravje in ljubezen. Ali zna kdo tako razigrano osmisliti življenje kakor mi, ki smo nosili smrt v grob, in smrt je bila vsak dan ko neusahljivo morje?

V pritličju je nekdo odprl vrata, besede prihajajo gor ko iz dna na površino.

»Tega in tega so odpeljali tega in tega dne, poslednji so ga videli v Belesnu; kdor kaj o njem ve, naj javi na naslov ta in ta.«

Jaz ležim vznak, glas iz avtočnika gre nad pokrajino, toda polje ga brezbržno pusti, da jo preleti kakor pišč. Jata vrane se prepira nekeje za drvejem zaradi glasu iz radija. Vročina se pripravila na zadnji napad, jaz sem tedaj odgrnil jopič s prsi. To je jopič ponošene pižame, bele in modre črte ima.

Saj ni bil njegov, v taborišču ni nič mogla in tvojega, dali so mu ga v kopalnici namesto svojega. Visok je bil, Belgijec, Holanđec? Visok je bil in prišel je v jopiču, hudo mu dali spodnjih hlač. Moj oče bi bil lahko, in na pol got je krihal z rokami, ker mu je šel spahil veko. Ležal je dva dni vznak, kakor jaz sedaj v njegovem jopiču. Prinesel sem mu vodeno jed in on je tipal rob posode kakor slepec. Kruha ni hotel: ti ga imej, je rekel.

Potem je ponovil umrl in jaz sem napisal na stegno številko. Potem sva ga vasko in jaz nesla v zaboj na dvorišče. Bover-Kapo je bil hud, ker je bil dolg in so mu nope štrlele iz zaboja. Potem so ga odpeljali v Doro, Vaska pa je zavrel vodo v vrču in jaz sem prekuhal in zavrelilo tale jopič. Potem je jopič visel na žici in se sušil, nemški stražnik se je smejal iz visoke izvidne utice. Toda jaz sem imel aspičino po neznanem očetu.

»Tega in tega so videli tam in tam, kdor...«

Od tedaj nisem več mislil, čigav je bil, zdaj sem si ga odpel zaradi vročine. In sedaj sem kakor kakor iz podzvesti v zavest. Na terasi ležim ko korvik na dopustu, in nekeje pred mano je Marna, lena je, ampak po malem bo pripeljala domaćnost nazaj. Krivo sem, ker sem še živ. Zato, ker sem jedel njegov kruh, poslušam sedaj na francoski terasi, kako pa radio išče!

V detektivskih filmih je videti kdaj: radio ponavlja naprej in naprej poteze zločinca, katerega iščejo, nato je videti njega, kako poslušajo radio v zaklenjeni sobi: »Mož je tak in tak, ma lica ima

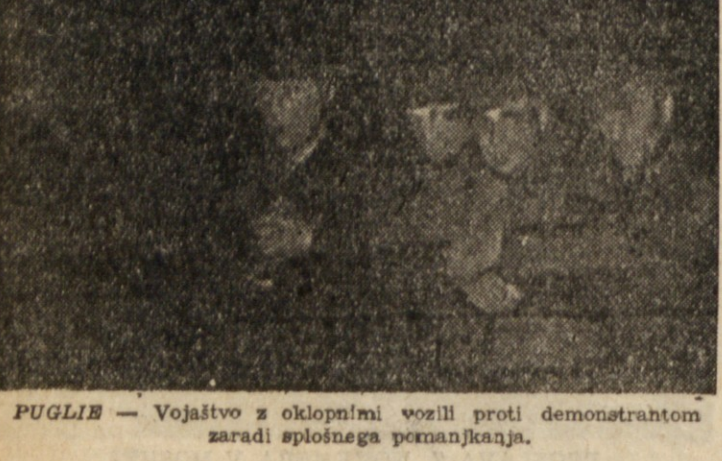
Teden v slikah

Poslanec Jacques Ducloux (tretji od desne, v očali, oblečen v črno suknjo), poslanec Raoul Calas (drugi od desne, roke v žepih, svetel povojnik, zapet ovratnik), in drugi komunistični poslanci zapuščajo demonstrativno francosko narodno zbornico v Parizu po-
čel Marselijo, ob 6. uri v torek 2. decembra, potem ko so bili vso noč pri zborniški seji, na kateri se Calas ni dal odstraniti z govorniške tribune vso noč.

MILAN — Partizani so ob zadnjih dogodkih v Milanu imeli veliko vlogo. Dokazali so, da so edina sekrena sila, ki hoče skupno z demokratičnimi strankami priboriti Italiji resnično demokracijo in mir.

PUGLIE — Vojskovo z oklopnimi vozili proti demonstrantom zaradi splošnega pomanjkanja.

Organ sovjetske vojske za Madžarsko »Uj azo« je objavil nekaj podrobnosti o predavanju članov madžarske kulturne delegacije, ki je potovala 30 dni po Sovjetski zvezi. Iz tega članka posnemamo kratek izvešček.

Vse sovjetsko ljudstvo dela za mir. Po neizmernem trpljenju v pretekli volji dela danes z velikim zagonom pri izgradnji svoje zemlje. Na ulici ni videti nobenega brezdelca. Ljudje so preprosto oblečeni, toda zvečer lahko vidite iste delavce v operi v najboljših oblekah. Prehrana je zadovoljiva in prikladna, da bo odpravil živilske nakaznice.

V Gorkem so pomaknili 54 metrov široko bolnico 80 metrov od ulice nazaj in jo obrnili za 90

Sličice iz življenja sovjetskih ljudi

stopinj. Za časa tega dela je vsa bolnica delala normalno, preskrbljena s tokom in z vodo s pomočjo gumijastih cevi. Stanovanja grade z veliko naglico, strope naredijo že v naprej. Najemniki za dvogobno ali trodobno stanovanje ne presegajo 100 rubljev. Strokovni delavci zaslužijo 1000 rubljev na mesec, a z dodatki do 1800 pa tudi do 2000 rubljev. Tramski listek stane 20 kopejk, avtobusni pa 40 kopejk. V platno vezane klopice stanejo od 1 do 2 rublja. Povpraševanje po knjigah je tako veliko, da ne morejo dotikati dovolj izvodov. Isto velja tudi za časopise.

Obelisk se deli po kategorijah: za uradnike, za delavce in za težke delavce. Najnižji obelisk je 450 gr kruha ali moke na dan ter 1200 gr mesa ali mesnih proizvodov, pol kilograma sladkorja, 400 gr masla, 400 gr soli, 1 kg in pol kafe, testenin ali podobnega in 3 škatle žgalič za teden. Na mesec stanejo vsi ti obroki 160 rubljev. Delavci dobe na dan 550 gr kruha, na teden pa 2200 gr mesa, 2200 gr kafe, 500 gr masla, 900 gr sladkorja, 50 gr čaja in 50 gr kave. Za vse to plačajo 250 rubljev na mesec. Težki delavci dobijo še večje obroke. V Sovjetski zvezi je tudi svobodna trgovina, v kateri pa so predmeti dražji. V vseh prodajalnih prodajajo tudi najboljše delikatese.

Živa bitja na zvezdah
Najnovejša odkritja

Med obiskom pri prof. L. K. znanem belgijskem matematiku, je pogovor nanesel na zvezdoslovje in nekdo od navzočih je vprašal profesorja, če se na zvezdah opažajo kakšni znaki življenja. Profesor je odgovoril, da prihaja po pri vseh domnevanjih v poštev razna filozofska vprašanja, ki so nastala iz študiranja vsemirja. Vendar — je nadaljeval — naše dosežanje znanje nam daje gotovost, da se opažajo — če že ne na vseh — vsaj na mrzlih zvezdah znaki življenja; mrzle zvezde imenujemo one, ki nimajo lastne svetlobe — kakor sonce — pač pa dobivajo svetlobo in toploto od drugih zvezd ali od sonca.

Preden pa preučimo vprašanje življenja na zvezdah, ogledimo si nekoliko planete našega sončnega sistema. Mali Merkur, ki je najbližji planet soncu, ima živo svetlobo, ki jo odzrača gosta plast vodne pare v njegovi atmosferi. Iz tega se da sklepati, da je njegova površina skoraj brez vode; ne moremo pa izključiti, da v posebnih pogojih temperature in vlažnosti atmosfere pod nehom, ki je vedno pokrito z oblaki, ni nobene oblike življenja.

Venera kaže na podlagi dosežanj opazovanj in spektroskopičnega raziskovanja njene atmosfere zelo slično sestavo Zemlji. Razen tega oblaščje dobrih plast vodne pare v višjih plasteh toplote sončnik žarkov in omogoča na njeni trdni površini obliko življenja, zelo slično našim. Nekateri znanstveniki odločno zatirajo, da živijo na tem planetu bitja, ki so v glavnem slična nam.

Mars, ki svetli z rdečasto

VEČER ČEŠKOSLOVAŠKEGA FILMA V MOSKVI

Zadnji novembrski nedeljo je bil pod naslovom »Kultura in umetnost držav nove demokracije« v Domu kinematografije v Moskvi prirejen večer češkoslovaškega filma, katerega so se udeležili minister kinematografije Sovjetske zveze Bolšakov, njegov namestnik Kolotsov, predsednik slovaškega odbora general Gundorov, češkoslovaški veleposlanik profesor Dr. Horák in številni češkoslovaški in sovjetski umetniki, filmski delavci in pisatelji. Sovjetski režiser M. Romm je v svojem govoru omenil umetniški in splošni pomen češkoslovaškega filmskega večera in orisal pot, po kateri naj korakajo kinematografije slovaških držav in ostalih držav novega tipa demokracije, v boju za boljši svet.

V tej zvezi je režiser Romm poudaril umetniške uspehe češkoslovaškega filma, poudaril njegovo idejno enotnost in predvsem omenil njegovo tehnično raven, katero je označil za izredno. Režiser S. Jutkiewicz je v svojem govoru omenil visoko umetniško raven češke filmske in gledališke dramaturgije in češke literature sploh. V tej zvezi je pripomnil, kako ogromen pomen imajo za sovjetsko dramaturgijo dela Karla Čapka »RUR« in »Mat« in f: zlasti opozoril na vpliv Puškinove njige »Reportaža«, napisana pod vseh. Režiser Jutkiewicz je omenil mednarodne uspehe češkoslovaških oslovečernih filmov in omenil češkoslovaške kratke in lutkovne filme, katere smatra za najboljše na svetu in ki so dokazali svojo visoko kakovost z zmago nad filmi Disney-ja.

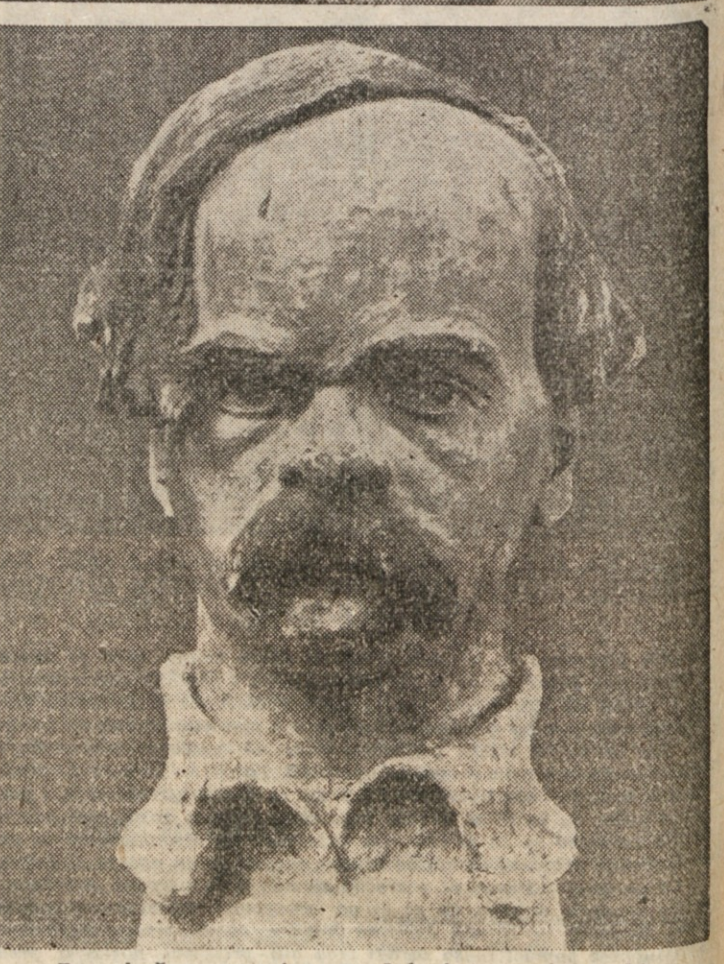
Na večeru so predvajali nekaj kratkih češkoslovaških filmov, med njimi zlasti »Vstaja Ignac« in »Svita iz stekla« in končno dolgi film režiserja K. Steklega »Sirenas«, ki je na filmskem festivalu v Benetkah dobil svetovno nagrado za leto 1947. Vsi češkoslovaški filmi, predvajani na večeru češkoslovaškega filma v Moskvi, so želi izredni uspeh, veliko priznanje med strokovnjaki in navdušenje med gledalci.

IZ POSMRTNE RAZSTAVE
PIERA MARUSSIG-a

2000 MARK, 400 CIGARET ZA »MEIN KAMPF«

Na Bavarskem je zelo razširjena »črna« trgovina s prepovedano nacistično literaturo. Največje povpraševanje je po Hitlerjevi knjigi »Mein Kampf«, ki je na črnem trgu dosegla zelo visoke cene. Nemci jo kupujejo za 2.000 mark, ameriški vojaki pa za njo ponujajo 20 škatel ameriških cigaret.

Zgoraj: Žena s papigo; spodaj: Avtoportret — kip

Razstava ameriškega slikarstva

V umetnostni galeriji »Al Corson« so razstavljene reprodukcije slik ameriških slikarjev skozi nekaj generacij. Ameriško slikarstvo je v Evropi razmeroma malo znano in človek je šel z velikim zanimanjem na razstavo, da si ogleda, kaj so na tem polju ustvarili Amerikanci, ki so se v zadnjih nekaj desetletjih proslavili s svojo veliko in originalno literaturo.

Po tem, kar prikazuje razstava, ki gotovo ne more dati že zaradi reprodukcij brez originalov, pa tudi ne zaradi skromnega izbora umetnikov in maloštevilnosti umetnin, kolikoj popolne predstave ameriškega slikarstva, bi sodil, da zaostaja ameriško slikarstvo daleč za evropskim, kakor tudi za ameriško literaturo. Starejši slikarjeve, večinoma portretiste, skoraj ne moreš ločiti od angleških — večina teh slikarjev se je učila in deloma tudi živel v Angliji, — novejši pa so močno odvisni od evropskega slikarstva, predvsem od pariske šole, oz. francoskih impresionistov. Celo v izbiri predmetov ni videti veliko tipično ameriškega. Zelo močnih modernistov in ekstremstov ni videti na razstavi. V tem pogledu je pokazala pomladanska razstava češko-slovaških umetnikov v galeriji »Scoopion« daleč revolucionarnost in izvirnost tega duha.

Vendar kaže razstava ameriškega slikarstva, da je imela in ima Amerika dobre slikarje in tudi nekaj pravih velikanov. Naj omenim, ne da bi hoteli ali mogli izbrati katerikoli koli končno sodbo o ostalih, Granta Wooda s svojo lirčno, zasajeno pokrajino z obilni griči ter njegovo »Čeno« z rastlino v loncu, ki je razstavljena v izločenem oknu. Vse pravilnejsi bi utegnili biti sodba, če bi nam bilo dana videti razstave originalov posameznih umetnikov ali pa vsaj veliko, kolektivno in reprezentativno razstavo.

V. B.

UIVOD D.D.

UVOZNI IN IZVOZNI ZAVOD — POSREDUJE VSE VRSTE POSLOV S TUZEMSTVOM IN INOZEMSTVOM
TRST, ul. Cicerone 8
TELEFON 800-00 - 29-306 - 56-38

KRZNARSTVO ZOE
TRST, ULICA ROMA št. 17 TELEFON 72-37
VELIKA IZBIRA PO KONKURENČNIH CENAH

ZADRUGA PRODAJALCEV KURIVA
URAD: Ulica Mazzini 6.
SKLADISCE: Ulica delle Milizie (Montebello).
Dobavlja po svojih članih:
oglje, trboveljski premog in drva

TRST, UL. VASARI 10. TRST, UL. VASARI 10.
PRODAJALNA ČEVLJEV TREVISAN
MOSKI ČEVLJI, USJENI IN WIRAN najboljše znamke, ZENSKI IN OTROŠKI ČEVLJI. Velika izbira GOJERJEV
TRST, UL. VASARI 10. TRST, UL. VASARI 10.

Dospela je nova pošiljka KNJIG
Med drugimi tudi:
Solohov: Tih Don, IV. del. Eva Curie: Gospa Curie.
Seliškar: Tršaška cesta. Kozak: Šentpeter in druge.
LJUŠKA ZALOŽBA, z. z. o. z. Trst, ul. Commerciale 34